

Напряом 2. Соціально-психологічні аспекти психічного та особистісного розвитку на різних онтогенетичних етапах

Корчинська Юлія Владиславівна

здобувачка магістерського рівня вищої освіти за спеціальністю 014.06

«Середня освіта (Хімія)»

Науковий керівник:

Бутузова Лариса Петрівна

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

РІВЕНЬ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ МОЛОДШИХ ПІДЛІТКІВ

Одна з основних проблем сучасного освітнього соціуму – зниження, а подекуди й відсутність, бажання та інтересу дітей вчитися, отримувати знання. Нерідко бажання до науки зникає в перші роки навчання, а в деяких і зовсім відсутнє. Вивчаючи мотиваційну складову як компонент навчальної діяльності, українські науковці (О.Макаревич, 2006; С. Канюк, 2002) вважають, що саме у молодшому шкільному віці закладаються основи мотивації навчальної діяльності, а у ранньому підлітковому закріплюється та набуває стійкості певний характер мотивації до учіння.

Нами було розроблено та апробовано власну анкету вивчення мотиваційної сфери учнів 4-7 класів з метою визначення та надання необхідної підтримки класним керівникам школи щодо врахування специфіки мотивації школярів. На базі ЗОШ № 1 Сокирянського ліцею, ЗОШ № 2 Романківецького ліцею ім. К.Ф. Поповича практичними психологами була проведена апробація анкети «Мотиви навчання учнів». Вибірку склали 400 учнів середньої школи.

Результати засвідчили розкид значень та максимальну представленість різних рівнів та видів мотивації учіння. В більшості випадків учнями обиралися позиційні мотиви (утилітарні, особистісні), тоді як вищій ефективності учбової діяльності та стійкості інтересу до учіння більше сприяє переважання пізнавальних та соціальних мотивів. Вони відобразилися на найнижчому рівні, особливо у учнів 7-их класів.

На рисунку 1 подано графічне зображення вираженості усіх рівнів мотивації школярів відповідно до класу шкільного навчання. Як бачимо, неоднорідно представлені всі п'ять рівнів мотивації, залежно від переважання кожного з них у досліджуваних паралелях. Так, більшість учнів (47%) має високий рівень мотивації до учіння і 4% – максимальний. Середній рівень у 39 % учнів, у 7 % - нижче за середній, низький – у 3% учнів, які потребують додаткового, глибшого вивчення та індивідуальної уваги.

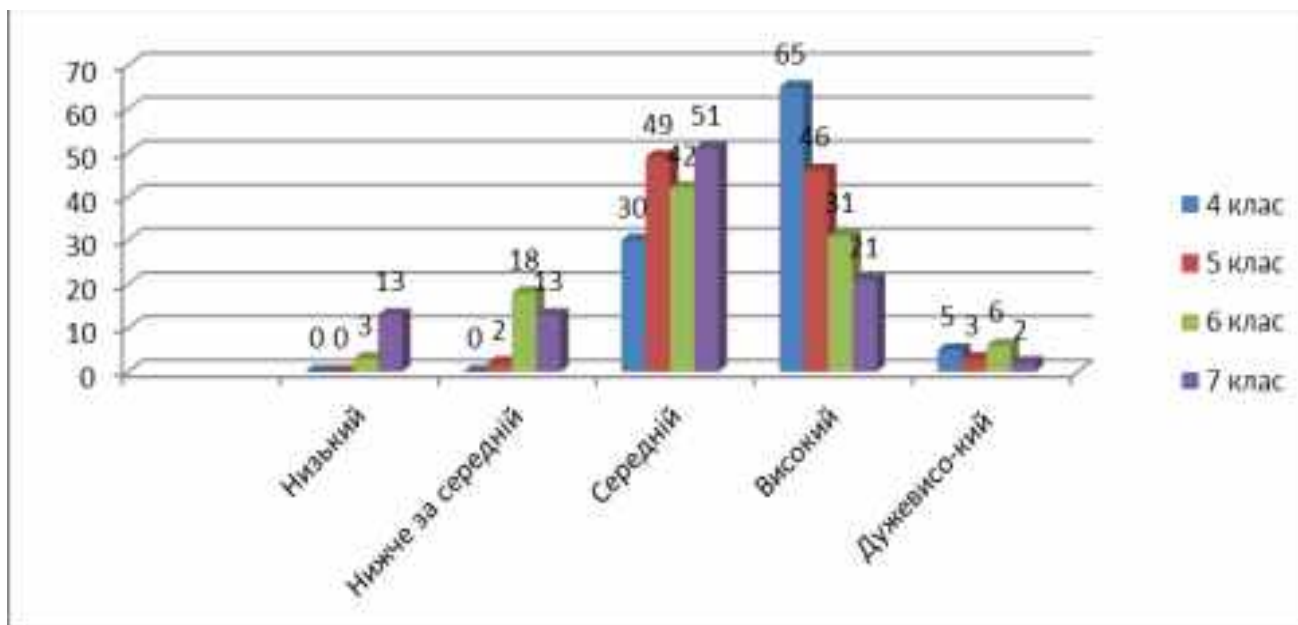

Рисунок 1. Рівні навчальної мотивації учнів середньої школи

Помітною виявилася тенденція до поступового зниження високої мотивованості до учіння школярів в міру зростання року навчання у школі (класу). Однак дуже високий рівень, попри слабку вираженість, майже не змінювався. При цьому низькі показники мотивації також максимально проявилися в учнів 7 класу. Ці дані можуть свідчити про те, що стабільна висока мотивація, сформована на рівні навчання в початковій школі, може зберігати стійку тенденцію стабільності.

Результати дослідження засвідчили також зростання середнього рівня мотивації у проміжку між 4 та 5 класом, з подальшою її стабілізацією. Як бачимо, переважна більшість респондентів мають домінуючий середній рівень учбової мотивації.

Важливим чинником мотивації молодших підлітків є ставлення батьків до учіння, їх здатність та готовність допомогти. Результати нашого опитування показали, 65% батьків частково роз'яснюють матеріал та виконують завдання спільно зі своєю дитиною; 32% - допомагають в усіх роз'ясненнях т завданнях; 47% - допомагають з шкільним приладдям, але не у навчанні.

Наші спостереження показали, що існує чотири помилки, яких припускаються батьки. Першою помилкою є те, що батьки вважають, що лише вчителі та школа відповідальні за мотивацію учіння школярів, тим самим перекладаючи свою частину відповідальності у формуванні пізнавальної та соціальної мотивації своїх дітей. Друга помилка: відсутність чіткої організації життя учня, недотримання режиму дня, бездоглядність у побуті. Третя помилка батьків – силові та насильницькі методи виховання: придушення особистості, погрози, фізичні покарання або, навпаки, надмірна опіка. Четверта помилка: «знищення» мотивації до навчання шляхом висміювання, некоректних висловлювань, порівняння з іншими дітьми, прогнозування «ситуації неуспіху». Проекція своїх очікувань на доньку чи сина - одна з найпоширеніших помилок батьків, що є не завжди навіть

усвідомлюваною. Ще однією помилкою може бути віра батьків в те, що діти повинні розділяти інтереси, які були у них в дитинстві. Це своєрідне батьківське нарцисчне розширення через дитину. Деякі батьки не допускають навіть думки про те, що їх дитині та ж сама діяльність може бути зовсім нецікавою.

Проведене дослідження не вичерпує усіх психологічних аспектів вияву та формування мотивації учіння школярів середньої школи. Перспективним нам вбачається аналіз гендерної динаміки становлення різних видів мотивації учіння підлітків.

Література

1. Гулеватий В. Л. Шляхи підвищення мотивації навчання. – Вінниця, 2006. – 74с.
2. Канюк С. С. Психологія мотивації : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. С. 238–248.
3. Коваленко О. Е. Мотивація навчальної діяльності. Методика професійного навчання / О. Е. Коваленко, Н. В. Корольова. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: URL: <http://forca.com.ua/knigi/navchannya/metodika-profesiinogo-navchannya>.
4. Макаревич О. Мотивація як підґрунтя дій особистості. Соціальна психологія. 2006. № 2 (16). С. 134–141.